

Shrnující zpráva výstupu 1

Tato zpráva poskytuje celkovou analýzu porozumění kritického myšlení ze strany zaměstnavatelů, a to v rámci projektu CRITHINKEDU. Jsou stanoveny podobnosti a rozdíly ve vyjadřování kritického myšlení a také potřeby jeho praktického uplatnění v pracovní sféře. Prováděný kvalitativní výzkum spočíval ve zpracování výstupů z 32 fokusačních skupin. Zúčastnilo se jich 189 odborníků z 9 evropských zemí a též absolventi ze 4 odlišných oborů – konkrétně z biomedicínských, sociálních a humanitních věd a dále také z oborů technologie, inženýrství a matematiky.

Na základě Facioneho teoretického rámce (Facione, 1990) jsou hlavní zjištění v souladu s předchozími studii (Jones, 2009, Jones, 2010, Grace & Orrock, 2015, Sin, Jones & Wang, 2015). Autoři těchto studií se shodují, že kritické myšlení je široce chápáno a interpretováno jako soubor vzájemně závislých dovedností a dispozic, které jsou bezpochyby potřebné u dnešních absolventů. Toto je dáno současnou poptávkou na trhu práce a společenskými nároky. Praktické uplatnění těchto dovedností a dispozic se však nepatrně liší v závislosti na profesním oboru.

Pro profesionály (pro zaměstnavatele) je ideální kriticky smýšlející zaměstnanec dobře vzdělaný a motivovaný touhou a ochotou učit se nové věci a zlepšovat se. Takový jedinec by měl zároveň mít i vzájemně propojený soubor kognitivních a dalších schopností, jež mu umožní se zvládat různé situace a být na ně připraven. Měl by být schopen regulovat a monitorovat své myšlenkové pochody a také své chování během probíhajícího procesu. Z těchto zjištění vyplývá, že kritické myšlení v sobě skrývá silné tendence (např. dispozice a postoje) a vzniká ze zkušeností, celoživotního učení, úsilí, vytrvalosti a z řešení dlouhodobých cílů a vývoje. Kritické myšlení je navíc často spojováno s řešením problémů a rozhodováním. Jeho aplikace závisí nejen na samostatné schopnosti, ale také na konvergenci a propojenosti několika dalších dovedností a dispozic (mimo aplikovaný rámec), jako je například proaktivita, přizpůsobivost, tvořivost, emoční vyspělost, komunikace a týmová práce.

V biomedicínských vědách a pro potřeby odborníků v oblasti zdravotnictví vyžaduje kritické myšlení schopnost klinického zdůvodnění. Je důležité rozumět různým aspektům zdravotní péče, a to s cílem získat přijatelné rozhodnutí týkající se prevence, diagnostiky nebo léčby konkrétního pacienta s přihlédnutím k etické problematice.

Pro inženýry a profesionály v oblasti informačních a komunikačních technologií v sobě kritické myšlení skrývá také schopnost přemýšlet o různých problémech a přístupech k dosažení těch nejlepších řešení, jež musí odpovídat cílům a očekáváním konkrétního zákazníka.

V oblasti společenských věd a odborníky v oblasti vzdělávání, správy a cestovního ruchu je kritické myšlení považováno za soubor žádoucích dovedností a dispozic pro profesionální zlepšování a pozitivní vývoj. Kritické myšlení je další odpovědností pro

učitele a pedagogy, kteří přímo ovlivňují rozvoj a učení budoucích občanů, klíčových aktérů tohoto procesu.

V humanitních vědách a pro profesionály z oblasti umění a kultury vyjadřuje kritické myšlení schopnost přemýšlet o realitě, o tom, co se děje hlavnímu aktérovi a co se děje v publiku, a prostřednictvím tohoto pozorování a myšlení modifikuje tuto realitu a přeměňuje ji na umělecký předmět či výraz.

Hlavním aktuálním výsledkem této zprávy je návrh na *“Evropský inventář schopností a dispozic ke kritickému myšlení ve 21. století”*. Tento inventář je tvořen nejen seznamem různých dovedností a dispozic kritického myšlení kategorizovaných v použitém rámci dle jeho celkové interpretace odborníky, ale také vysvětlením specifického porozumění v různých profesních oborech, propojených s tendencemi, rozdíly a kontextuálními scénáři, které lépe ilustrují praktické uplatnění kritického myšlení a jeho potřeby v různých oblastech. Místo toho, aby bylo učitelům a vysokoškolským institucím určováno, jak vyučovat nebo propagovat kritické myšlení, má tento inventář za cíl poskytnout jim konzistentní základ potřebných dovedností a dispozic v hlavních profesích, které mohou být užitečné při definování nových vzdělávacích záměrů, cílů a výsledků. Slouží k lepší možnosti implementovat kritické myšlení do evropských univerzitních osnov. Navíc také očekáváme, že podpoříme organizace a odborníky z oblasti lidských zdrojů při navrhování interních vzdělávacích programů, které by měly naplnit stávající potřeby absolventů a potenciálních kandidátů na trhu práce.

Při tvorbě této studie byly zjištěny některé limity. Jednalo se např. o návrh metodologie výzkumu (použití kvalitativního výzkumného přístupu nemůže vést k zobecnění výsledků), výzkumný vzorek (např. zázemí nebo zkušenosti zástupců z různých odborných oborů), nebo dokonce o postupy při analýze dat (např. jazykové bariéry v procesu překlada dat, potíže při přiřazování a kategorizování některých vyjádření k jistým dovednostem nebo dispozicím). Nicméně, tato omezení nejsou shledána jako významná, vzhledem k tomu, že projekt vzniká za různých podmínek v 9 zemích. Po překonání těchto nejasností byla sestavena zpráva o platných informacích a potřebách trhu práce z hlediska kritického myšlení u současných absolventů.

